

Stickat och virkat i nordisk tradition, Österbotten 1984, ss. 52, ryc. 46; Lise Warburg, *En kaerestegave — til strikning. A Love Token — for Knitting*, „Haandarbejdets Fremme — Danish Handcraft guild”, t. 46, 1981—1982, nr 1, s. 7—12, ryc. 3.

W maju 1984 r. odbyła się w Österbotten w Finlandii konferencja włókienników skandynawskich. W jej trakcie omawiano historię i rozpowszechnianie się technik dziewiarstwa i szydełkowania w północnych krajach Europy. Referaty wygłaszano w językach szwedzkim, duńskim i norweskim. Zbiór trzynastu opracowań ukazuje stan badań nad historią dziewiarstwa skandynawskiego. Większość uczestników cytowała moje podstawowe ustalenia z zakresu historii dziewiarstwa europejskiego. Gunnel Hazelius-Berg ze Szwecji omówiła użytkowanie dzianych części odzieży w tradycji krajów północnej Europy, co najmniej od XVII w. Wliczyła ona nakrycia głowy, rąk i nóg, a także różnego rodzaju kaftany i kamizelki. Autorka historii dziewiarstwa szwedzkiego, Inga Wintzell, dała przegląd tyków odzieży sporządzanej na drutach lub szydełkiem z wełny, noszonych w różnych regionach swego kraju. Pięć referatów specjalistów fińskich dotyczyło: najstarszych zabytków dziewiarstwa fińskiego, pochodzących z XVII i XVIII w. (Bo Lönnquist), historii dziewiarstwa począwszy od XV w. (Toini Inker Kaukonen), dzianych części odzieży noszonych w różnych rejonach Finlandii i przechowywa-

nych w muzeach etnograficznych (Talvikki Lausala, Maija-Liisa Heikinmäki i Marketta Luutonen).

Trzy specjalistki norweskie ukazały różne zagadnienia historii dziewiarstwa i szydełkowania w ich kraju. A. Noss rozróżnia techniki stosowane w ubiorze ludowym, w domowej produkcji miejskiej na własne potrzeby, w wytwórczości rzemieślniczej, manufakturowej i fabrycznej. Nie wyszła ona w tym omówieniu poza wiek XIX. Historię produkcji najprostszycy rękawic z jednym palcem zajęła się Ingebjørg Gravjord. Najstarsze przekazy historyczne o użytkowaniu dzianych rękawic pochodzą z XVI w. Dodać tu można, że wcześniej używano w Skandynawii raczej rękawic wyrabianych techniką ściegu igłowego, dającą znacznie trwalsze okrycia rąk. Autorka przedstawiła różne techniki wyrobu rękawic na drutach lub haczykach, a także różne ich formy, od zwykłych zimowych okryć rąk do wyrobów przeznaczonych do ciężkiej pracy na lądzie lub na morzu i specjalnych rybackich. Tone Elisabeth Paulsen omówiła różne rodzaje wzorzystych dzianych kamizelek i kaftanów noszonych w XIX i XX w. Brakuje tu informacji o wcześniejszych tego typu ubiorach noszonych w Norwegii już w XVII w.

Else Østergård przedstawiła wyrób i użytkowanie jedwabnych, dzianych kamizelek i pończoch noszonych w Danii od początku XVII w., ukazując ich ornament i technikę produkcji. Artykuł ten zasługuje na szczególną uwagę ze względu na doskonałą analizę nieznanych dotychczas zabytków. Hanne Frøsig Dalgaard zreferowała stan badań nad dziewiarstwem duńskim wraz z bibliografią. Wreszcie Elsa E. Gudjónsson ukazała tradycyjne dziewiarstwo islandzkie, uprawiane zapewne już od XV w., zaś w XVII w. będące produkcją eksportową. Omówiła ona nowe znaleziska archeologiczne w postaci wełnianych rękawic i pończoch z XVI i XVII w. Zajęła się także ornamentem współczesnych wyrobów dzianych w Islandii.

Jak widać omówiony zbiór referatów przynosi wiele szczegółowych i fragmentarycznych danych o historii dziewiarstwa skandynawskiego, która ciągle czeka na syntetyczne opracowanie.

Pewnym uzupełnieniem dorobku konferencji w Østerbotten jest artykuł Lise Warburg. Autorka ukazała kijki dziewiarskie z Danii i Norwegii. Służyły one do podpierania jednego z drutów i w okresie nowożytnym były używane w wielu krajach europejskich. Srebrne, zdobione kijki dziewiarskie z Bergen (I poł. XIX w.) nadawały się na prezenty dla zajmujących się trykotarstwem kobiet.

I. Turnat